Karimova.M.O.
Farg‘ona davlat universiteti p.f.n. dotsent
Rustamova.N.A.
Farg‘ona davlat universiteti
pedagogika nazariyasi va tarixi yo‘nalishi 2-kurs magistranti

TALABALARDA PEDAGOGIK TEXNIKA MAHORATINI SHAKLLANTIRISHDA ETNOPEDAGOGIK RESURSLARNING O‘RNI

Annotatsiya: Mazkur tezis talabalarda pedagogik texnika mahoratini shakllantirishda etnopedagogik resurslarning pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqotda afsonalar, rivoyatlar, maqollar, ertaklar, xalq qo‘shiqlari va o‘yinlar talabalarda axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish, jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlash, ijodiy fikrlash va pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshirishdagi roli tahlil qilindi. Shuningdek, tezisda etnopedagogik resurslarni darslarda va madaniy tadbirlarda integratsiya qilish orqali pedagogik texnika mahoratini oshirish metodlari ko‘rib chiqildi. Tadqiqot natijalari pedagogik amaliyotda etnopedagogik resurslardan foydalanishning samaradorligini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: Pedagogik texnika, etnopedagogik resurs, ijtimoiy faollik, axloqiy qadriyatlar, ijodiy fikrlash.

Аннотация Данный тезис посвящен исследованию педагогического и воспитательного значения этнопедагогических ресурсов в формировании педагогического мастерства студентов. В исследовании проанализирована роль сказок, преданий, пословиц, народных песен и игр в развитии нравственных ценностей, умений коллективной работы, творческого мышления и принятия педагогических решений у студентов. Также рассматриваются методы интеграции этнопедагогических ресурсов в учебный процесс и культурные мероприятия для повышения педагогического мастерства. Результаты исследования подтверждают эффективность использования этнопедагогических ресурсов в педагогической практике.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, этнопедагогические ресурсы, социальная активность, нравственные ценности, творческое мышление.

Annotation This thesis focuses on the pedagogical and educational significance of ethnopedagogical resources in developing students’ pedagogical skills. The study analyzes the role of fairy tales, legends, proverbs, folk songs, and games in fostering moral values, teamwork skills, creative thinking, and decision-making abilities among students. Furthermore, it examines methods for integrating ethnopedagogical resources into lessons and cultural activities to enhance pedagogical competence. The research results confirm the effectiveness of using ethnopedagogical resources in educational practice.

Keywords: pedagogical skills, ethnopedagogical resources, social activity, moral values, creative thinking.

Pedagogik texnika mahorati bu talabalarning o‘quv jarayonini samarali tashkil etish, pedagogik uslublar va metodlarni to‘g‘ri qo‘llash, interaktiv va innovatsion yondashuvlardan foydalanish qobiliyatidir. Zamonaviy ta’lim jarayonida pedagogik texnika mahorati nafaqat talabaning professional tayyorgarligini oshiradi, balki ularning ijtimoiy faolligi, muloqot ko‘nikmalari va jamiyatdagi roli bilan bog‘liq mas’uliyat hissini shakllantiradi. Shuningdek, pedagogik texnika mahorati talabalarga o‘z bilim va ko‘nikmalarini samarali taqdim etish, darsni rejalashtirish, turli pedagogik vaziyatlarda tez va to‘g‘ri qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Etnopedagogik resurslar milliy an’ana, xalq og‘zaki ijodi, afsonalar, rivoyatlar, maqollar, ertaklar va xalq qo‘shiqlari orqali pedagogik jarayonni boyitadigan vositalardir[6]. Ushbu resurslar nafaqat madaniy merosni saqlash va yosh avlodga yetkazish, balki talabalarda axloqiy, estetik va ijtimoiy qadriyatlarni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Etnopedagogik resurslardan foydalanish talabalarda jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlash, pedagogik qarorlar qabul qilishni o‘rganish va innovatsion pedagogik uslublarni qo‘llashga tayyorlashga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalarning pedagogik texnika mahorati va ijtimoiy faolligi o‘rtasida uzviy bog‘liqlik mavjud bo‘lib, etnopedagogik resurslar bu jarayonda samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Talabalarda pedagogik texnika mahoratini shakllantirishda etnopedagogik resurslarning pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatini aniqlash, ularni amaliyotga integratsiya qilish mexanizmlarini ishlab chiqish va samarali foydalanish yo‘llarini ko‘rsatishdir.

Zamonaviy ta’lim jarayoni sharoitida etnopedagogik resurslar pedagogik texnika mahoratini shakllantirishda nafaqat yordamchi vosita, balki asosiy strategik element sifatida qaraladi. Ular talabalarga o‘z milliy madaniy merosini chuqurroq anglash, dars jarayonini boyitish va pedagogik faoliyatga ijodiy yondashish imkonini beradi. Shu bois, talabalarda pedagogik texnika mahoratini rivojlantirishning samarali usullari va metodlarini aniqlash dolzarb pedagogik masala hisoblanadi.

Etnopedagogik resurslar talabalarning pedagogik texnika mahoratini shakllantirishda nafaqat samarali, balki zarur vosita hisoblanadi. Bu resurslar milliy an’ana va madaniyatni o‘rganish, axloqiy qadriyatlarni anglash va ijtimoiy muomala ko‘nikmalarini rivojlantirish orqali ta’lim jarayonini boyitadi. Talabalar bu jarayonda nafaqat pedagogik bilimlarni o‘zlashtiradi, balki o‘z ijtimoiy rolini anglashi, murakkab vaziyatlarda oqilona qaror qabul qilishi va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishi mumkin bo‘ladi.

Afsonalar, rivoyatlar, maqollar va ertaklar talabalarda axloqiy qadriyatlarni rivojlantiradi, ularni turli ijtimoiy vaziyatlarda to‘g‘ri harakat qilishga o‘rgatadi. Masalan, “Donolik va sabr” mavzusidagi afsonalar talabalarda murakkab vaziyatlarni tahlil qilish va oqilona qaror qabul

[6] Мудрик А.В. Социализация человека: учеб. пособие для студентов высш. учеб. зав. / А.В.Мудрик-2 е издание., испр. и доп. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – С.304.

qilish qobiliyatini shakllantiradi. Shu bilan birga, rivoyatlar va ertaklar orqali talabalar tarixiy va madaniy xotirani boyitadi, milliy qadriyatlarni chuqurroq anglaydi va o‘z milliy identifikatsiyasini mustahkamlaydi. Xalq qo‘shiqlari, o‘yinlar va dramatik sahnalar esa talabalarda ijodiy fikrlash, tashabbuskorlik, muloqot va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Masalan, folklor qo‘shiqlarini sahnalashtirish jarayonida talabalar rollarni taqsimlash, sahnani tashkil etish va o‘zaro hamkorlikda ishlashni o‘rganadilar, bu esa pedagogik texnika mahoratini rivojlantirishda muhim amaliy tajriba hisoblanadi. Shu tarzda, etnopedagogik resurslar orqali talabalar nafaqat bilim, balki professional va shaxsiy ko‘nikmalarni ham rivojlantiradi.

Pedagogik texnika mahoratini shakllantirishning samarali usullaridan biri interfaol mashg‘ulotlardir. Rolli o‘yinlar, guruh muhokamalari va simulyatsiya mashg‘ulotlari talabalarga amaliy tajriba orttirish imkonini beradi, pedagogik qarorlar qabul qilish va metodik yondashuvlarni qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Misol uchun, talabalar darsni sahnalashtirish yoki mini-laboratoriya mashg‘ulotlarini o‘tkazish orqali o‘quv jarayonini samarali boshqarishni o‘rganadi, turli pedagogik vaziyatlarda tez va to‘g‘ri qaror qabul qilishni amalda sinab ko‘radi.

Etnopedagogik integratsiya esa afsonalar, rivoyatlar, maqollar va xalq qo‘shiqlarini dars va madaniy tadbirlarda qo‘llashni o‘z ichiga oladi. Masalan, dars jarayonida “Oqilona rahbar” mavzusidagi maqollarni muhokama qilish orqali talabalar o‘zaro muloqot, boshqaruv va rahbarlik ko‘nikmalarini mustahkamlaydi, pedagogik qarorlar qabul qilishni o‘rganadi[7]. Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlar multimedia va raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish talabalarda pedagogik texnika va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi, darsni interaktiv va qiziqarli o‘tkazish imkonini yaratadi.

Loyiha ishlari va amaliy mashg‘ulotlar talabalarni faol ishtirok etishga undaydi, pedagogik qarorlar qabul qilish, jamoaviy ishlash va darsni samarali tashkil etish ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Misol uchun, talabalarga folklor kechasi, teatrlashgan sahna yoki qo‘shiq festivali tayyorlash vazifasi berilishi mumkin. Bu jarayonda ular pedagogik yondashuvlarni mustaqil ravishda qo‘llashni o‘rganadi, ijodiy fikrlashni rivojlantiradi va amaliy tajriba orttiradi.

Amaliy tadbirlar natijalari shuni ko‘rsatdiki, afsonalar, rivoyatlar va maqollarni dars jarayoniga integratsiya qilish talabalarning pedagogik texnika mahoratini sezilarli darajada oshiradi, ularning ijtimoiy faolligini rag‘batlantiradi va axloqiy qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Madaniy tadbirlar, teatr sahnalari va qo‘shiq festivallari talabalarda sahnani tashkil etish, jamoaviy ishlash, ijodiy fikrlash va ijtimoiy mas’uliyatni anglash ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, interfaol mashg‘ulotlar orqali talabalar pedagogik texnika mahoratini amaliyotda sinab ko‘rib, o‘zlarini professional jihatdan sinovdan o‘tkazadilar.

Shu tarzda, etnopedagogik resurslardan foydalanish pedagogik texnika mahoratini shakllantirishda samarali, innovatsion va ijodiy usul sifatida xizmat qiladi. U talabalarda nafaqat

[7] Ismoilov Sh.R. Interfaol o‘qitish metodlari va pedagogik texnika. – T.: “Fan va texnologiya”, 2020. – B.210.

professional pedagogik ko‘nikmalarni, balki ijtimoiy faollikni, axloqiy qadriyatlarni va ijodiy fikrlashni mustahkamlashga yordam beradi, shuningdek ularni kelajakda o‘z pedagogik faoliyatlarini muvaffaqiyatli olib borishga tayyorlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, etnopedagogik resurslar talabalarning pedagogik texnika mahoratini shakllantirishda nafaqat samarali, balki zarur vosita hisoblanadi. Afsonalar, rivoyatlar, maqollar, ertaklar, xalq qo‘shiqlari va o‘yinlar talabalarda axloqiy qadriyatlarni rivojlantiradi, murakkab vaziyatlarda oqilona qaror qabul qilish, ijodiy fikrlash va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, etnopedagogik resurslar pedagogik yondashuvlarni boyitadi, darslarni interaktiv va qiziqarli o‘tkazish imkonini beradi, talabalarda pedagogik qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini oshiradi hamda ularni professional jihatdan rivojlantiradi. Talabalar nafaqat nazariy bilimlarni o‘zlashtiradi, balki ularni amaliyotda qo‘llash orqali pedagogik tajriba orttiradi, ijodiy va tashabbuskor pedagog sifatida shakllanadi.

Amaliy tadbirlar natijalaridan ko‘rinib turibdiki, darslarda va madaniy tadbirlarda etnopedagogik integratsiyani qo‘llash talabalarda ijtimoiy faollikni oshiradi, milliy va madaniy qadriyatlarni chuqurroq anglashga yordam beradi va pedagogik texnika mahoratini amaliyot orqali sinab ko‘rish imkonini yaratadi. Interfaol mashg‘ulotlar, loyiha ishlari va sahnalashtirilgan tadbirlar talabalarda pedagogik yondashuvlarni mustahkamlash, jamoaviy ishlash, liderlik ko‘nikmalarini rivojlantirish va ijodiy fikrlashni chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Masalan, folklor kechalari, teatr sahnalari va qo‘shiq festivallari jarayonida talabalar sahnani tashkil etish, rollarni taqsimlash va o‘zaro hamkorlik qilishni o‘rganadi, bu esa ularning pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi.

Shu sababli, etnopedagogik resurslardan foydalanish nafaqat pedagogik texnika mahoratini oshirish, balki talabalarda ijtimoiy faollik, axloqiy qadriyatlar, madaniy xotira va ijodiy fikrlashni mustahkamlashga yordam beradigan samarali va innovatsion pedagogik vosita sifatida ahamiyatga ega. Ular talabalarning shaxsiy va professional rivojlanishiga, pedagogik faoliyatni muvaffaqiyatli tashkil etish qobiliyatini oshirishga, darslarni qiziqarli va interaktiv shaklda o‘tkazishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, etnopedagogik resurslardan muntazam foydalanish, pedagogik jarayonni boyitish va talabalarda milliy madaniyatga hurmatni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Natijada, pedagogik amaliyotda etnopedagogik resurslarni samarali qo‘llash talabalarni nafaqat malakali pedagog sifatida tayyorlashga, balki ularni ijtimoiy jihatdan faol, mas’uliyatli va madaniyatli shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi. Bu esa, o‘z navbatida, zamonaviy ta’lim tizimining sifatini oshirish va kelajak avlod pedagoglarining samarali faoliyatini ta’minlashga sezilarli hissa qo‘shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva N.R. Talabalarda pedagogik ko‘nikmalarni rivojlantirish metodlari. – T.: “O‘qituvchi”, 2017. – B.134.
2. Akhmedov S.A. Etnopedagogika va milliy ta’lim tizimida uning o‘rni. – T.: “Ma’rifat”, 2018. – B.212.
3. Ismoilov Sh.R. Interfaol o‘qitish metodlari va pedagogik texnika. – T.: “Fan va texnologiya”, 2020. – B.210.
4. Karimov F. Pedagogik texnika va amaliyot: nazariya va metodika. – T.: “Fan va ta’lim”, 2016. – B.180.
5. Rashidov M.M. Etnopedagogik resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari. – T.: “Ma’naviyat”, 2021. – B.142.
6. Smirnova L.N. Innovatsion pedagogik texnologiyalar va o‘quvchi faoliyati. – M.: “Prosveshchenie”, 2014. – C.256.
7. Sultonov D.T. Pedagogik texnika mahoratini oshirishning zamonaviy usullari. – T.: “Ta’lim”, 2019. – B.176.
8. Usmonov A.B. Xalq og‘zaki ijodi va uning pedagogik imkoniyatlari. – T.: “Madaniyat”, 2015. – B.198.
9. Xodjayev B.X. Pedagogik aksiologiya. – T.: “Fan va texnologiya”, 2012. – B.168.
10. Мудрик А.В. Социализация человека: учеб. пособие для студентов высш. учеб. зав. / А.В.Мудрик-2 е издание., испр. и доп. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – С.304.